

A KULTÚRA FINANSZÍROZÁSA

– BESZÉLGETÉS DR. ZONGOR GÁBORRAL

A kultúra finanszírozása az elmúlt években többszektörűvé vált, de megmaradtak jelentős finanszírozónak az önkormányzatok, vállalva a felelősséget a kultúra színvonaláért.

Dr. Zongor Gáborral,* a Veszprém megyei Közgyűlés elnökével beszélgetünk arról, hogy az Önkormányzat milyen szerepet vállal a megye kultúrájában, művészetében.

Hogy őt kértük fel erre a beszélgetésre, nem véletlen, hiszen köztudottan kultúrabarát; autodidakta művész volta is erősíti a művészetek, az alkotó tevékenység iránti vonzalmát. A Veszprém Megye Kultúrájáért Alapítvány kuratóriumának elnökeként döntő szerepe volt abban, hogy több száz művelődő, művészeti közösség, egyéni alkotó részesüljön tevékenységüket előmozdító vagy folytatását lehetővé tevő anyagi támogatásban, példamutató a megye kiadói tevékenységét ösztönző szerepe, s jórészt az ő fáradozásának köszönhető, hogy az *Új Horizont* című irodalmi, kulturális folyóirat életben maradt, vagy a Vajdaságból áttelepült fiatal írók kezdeményezte *Ex Symposion* megszületett, s folyamatosan megjelenik. De sorolhatnánk azokat a rendezvényeket, nemzetközi kulturális kapcsolatokat, amelyek létrejöttében nagy szerepet vállalt.

Az első kérdésre, amely a megye kulturális szerepvállalására és támogatási rendszerére vonatkozott, olyan sokszínű és mindenre kiterjedő választ kaptam, hogy nincs más dolgom, mint a szavai nyomán összegezni az információkat, időnként beleszöve a kérdező-hallgató megjegyzéseit.

Az 1990-es, majd a '94-es módosított Önkormányzati Törvény nem igazán fogalmazott meg kulturális feladatokat. Félő volt, hogy az önállóságukat kivívó, de önmagukra hagyott települések nem tudnak kellő figyelmet fordítani s anyagi áldozatot hozni helyi hagyományaik ápolására, a településhatáron túl is jelentős kulturális értékeik gondozására, fejlesztésére, a bennük rejlő alkotókészség kiteljesítésére, amelynek következtében elhalványul Veszprém megye szellemi arculata. Ezért a Megyei Önkormányzat részben közvetlenül, részben közvetetten koordinálta, szervezte és anyagilag is támogatta a megye kulturális, tudományos és művészeti életét, a közösségi kulturális és művészeti értékek, valamint hagyományok ápolását és fejlesztését. Ez elsősorban az 1991-ben létrehozott *Veszprém Megye Kultúrájáért Alapítvány* segítségével valósult meg. Az alapítványon keresztül, pályázati úton történő támogatás biztosította a finanszírozás demokratizálódását, mentesülve a bürokráciától és a politikai érdekektől.

Az Alapítvány elsősorban a megyei vonatkozású helyi, gazdasági, egyháztörténeti kutatási programok megvalósításának támogatását, kulturális rendezvények, továbbá az irodalom, a képző-, zene-, tánc- és a népművészet körébe tartozó tevékenységek szorgalmazását és fiatal művészek alkotó tevékenységének kibontakozásának elősegítését tűzte ki célul.

A kuratórium tagjai (11 fő) – túlnyomó többségében – a kultúra egy-egy területének elismert reprezentánsai. Érdekeséggé kell jegyezni, hogy van köztük olyan művész, akit tevékenysége nagyrészt a fővároshoz köti, de komoly szerepet vállal egy Veszprém megyei tájegység arculatának alakításában, vagy olyan országosan elismert költő-író, aki Veszpré-

met fogadta otthonává. A kuratóriumi tagokban az a közös, hogy elkötelezettjei a megyei kulturális életnek, s nem tartoznak semmilyen csoportosuláshoz.

Pályázati kiírás általában évente egy alkalommal, márciusban történik. A program megvalósítására egy-egy évet, átfogó terminust jelölnek meg, így is ösztönözve a pályázókat a tudatos-tervszerű munkára. Az elmúlt években azokat a művészeti együtteseket, csoportokat és egyéni alkotókat támogatták, akik programjaikkal Veszprém megye szellemi értékeit, hagyományait gazdagították, továbbá akik a helyi természeti vagy közösségi értékek feltárását, kutatását, közvetítését tűzték ki célul.

Örvendetesen nagyszámú (megközelítően 300) pályázatot kell elbírálni, viszont támogatni csupán 1/3-át tudják, s a szükséges anyagi keretek miatt az igényelt és a reálisnak tartott összeghez képest jóval kisebb mértékben.

Kiemelt támogatást kapnak azok a programok, amelyek reprezentálják a megye kultúráját, és sok kicsi pénzt juttatnak a kistéleplésekre elemi kulturálódási lehetőségeinek megteremtéséhez. Örvendetes, hogy a nyertes pályázók között egyre nő a kistéleplések száma.

Sok olyan pályázat érkezik, amely falunap rendezésére kér segítséget, de programjaik komolyabb kulturális, művészeti értékközvetítést nem tartalmaznak. Ezzel kapcsolatban a kuratóriumi állásfoglalás szerint csak azokat támogatják, amelyek markánsan, kiemelkedő színvonalon hordozzák a kultúrát.

Egy másik általános szempont a támogatás odaítélésénél, hogy nem az akciók első lépéseikhez nyújtanak segítséget, hanem az életképesnek bizonyuló programokat karolják föl.

Mint arról már korábban szó esett, a pályázati kiírásokkal tudatos tervező munkára szeretnék sarkallni a pályázókat. Ehhez a gondolathoz kapcsolódik az a tavasszal megjelentetett felhívás, amely hosszabb távra szóló menedzselési, térségi-regionális méretekben gondolkodó művészeti fejlesztési program kidolgozására szólította fel az érintetteket. Mindössze 3 pályázat érkezett, s mindhárom néptáncegyüttestől. Ez persze nemcsak a hosszabb távon gondolkodás hiányát jelzi, hanem függvénye egy-egy csoport, törekvés anyagi kondícióinak vagy piacképességének is.

Az évente átlagosan 5-6 millió forint elosztható összeget a Közgyűlés erre a célra szánt anyagi keretéből biztosítják.

Az Alapítvány bemutatása után az Elnök Úr kiemelt néhány fontos területet. A *Veszprém (megyei) Művész Céh*vel való eredményes együttműködés során sok céh- és céhen kívüli tagnak kínálkozik lehetősége a megye kultúrájának reprezentálására a kialakuló magyar és nemzetközi kapcsolatokban. Ezentúl pályázatokhoz kötött műtárgyvásárlással is inspirálják alkotásra a művészeket. Például a milicentenáriumi pályázat eredményeképpen a nyertes logo jelképezte megyénk eseményeit a programfüzeteken, emléktáblán, de említhetnénk a Kossuth-évfordulóhoz kapcsolódó emléktábla-készítést is.

Három, a megyében kiadott folyóirat (*Új Horizont*, *Ex Symposion* és a *Vár ucca* 17. negyedévkönyv) is élvezi a fennmaradáshoz és a folyamatos megjelenéshez szükséges anyagi hozzájárulást.

Több százra tehető a támogatott helyi kiadványok száma, amelyek között jó néhány helytörténeti, honismereti munka,

* A beszélgetés az önkormányzati választások előtt készült. Azóta dr. Zongor Gábor országgyűlési képviselőként dolgozik.

próza- és verseskötet szerepel. Külön említést érdemel a *Balaton-felvidék népi építészete* című könyv.

Zongor Gábor megjegyezte, hogy az önkormányzat a művek kiadásában vállal hangsúlyosabb szerepet, s nem a megírás feltételeinek megteremtésében.

Zenei területen több alkalommal nyújtottak támogatást egy-egy művészeti csoport létfenntartásához, gyakran olyan közösségeket is felkaroltak, amelyek nem számíthattak helyi segítségre.

A táncművészetet ápolandó, külföldi tanulmányutakhoz járultak hozzá, különösen azokat preferálták, amelyek által Magyarországon még nem tanulható ismeretekre, tapasztalatokra tehetnek szert a kiutazók.

A művészeti ágak minden területén elmondható, hogy sok-sok kulturális pályázattal próbálják serkenteni és a feltételeket megteremteni az alkotó munkához.

Zongor Gábor kiemelte az *amatőr művészeti mozgalom és kulturális-iffúsági kapcsolatok* jelentőségét. Évente több mint 150 fiatal jut ki külföldre a MÖK támogatásával. A kint létesített kapcsolatok aztán újabbakat generálnak, amelyek magasabb szintre jutva gazdagítják, formálják a Megyei Önkormányzat kapcsolatait is, s ezáltal szélesedik a világ. Példaként említette Bajorországgal megvalósuló cserélátogatás-kiállítás-csere több, mint egy évtizedes gyakorlatát.

Gyakran előfordul a praxisunkban, hogy a Közgyűlés Elnökéhez fordulunk anyagi támogatásért, amikor előre nem tervezett elképzelésünket szeretnénk megvalósítani. Ilyenkor az *Elnöki keret* adta lehetőségekre számítunk.

Zongor Gábor elmondta, hogy nemcsak a be nem tervezett, s a megye rangját emelő rendezvényeket támogatja, de gyakran olyan kéréseknek is eleget tesz, amikor az elnöki segítség mentővöl szolgál, vagy adott közegben a célprogram jelentős.

A támogatás gesztusértékét tartja fontosnak, például, amikor az az alkotó embernek szól. Ez lehet közvetlenül pénzügyi,

de egyre gyakoribb, amikor vásárlással és utána a mű terjesztésével segíti a szerző tevékenységét. Így volt az önkormányzat a zenei kazetták első megrendelője, vagy így juttattak könyveket a megyei könyvtári hálózatnak, vagy segítették a települési monográfiák megjelenését.

A Művész Céhvel együttműködve született meg az 1848/49-es szabadságharcra emlékező pályázati kiírás. A létrejövő kiállítás alkotásait azokra a helyekre kívánják eljuttatni, melyek a szabadságharcosok nevét viselik. Célja, hogy a közös szellemiség jegyében formálja az utódok közösségét.

A művészek gyakran találhatnak benne segítőtársra, hisz ahogy elmondta, ha egy művész biztonságban érzi magát, akkor olyan élményt tud biztosítani, ami a befogadó polgár számára is azt sugallja, hogy érdemes itt élni.

Ezt a célt szolgálná az az általa is szorgalmazott elképzelés, miszerint az eseti alapítványi ösztöndíjakon túl a megyei közgyűlés hozzon létre művészeti, kulturális ösztöndíj-alapot, amely támogathatná a megye számára fontos, egyetemes művet megvalósítani kívánó művészt.

Összehasonlításként más megyékkel, a kultúra támogatását azért tartja fontosabbnak a materiális ügyeknél, mert (szavait szabadon idézve) ha csak az infrastrukturális fejlesztést szorgalmazzuk, akkor a lélek elvész a dolgokból, ezért van jelentősége minden kicsi pénz időben történő eljuttatásának, mert olyan kulturális folyamatokat idézhet elő, amelyek tovább generálódva más természetű fejlődést is eredményezhetnek.

Dr. Zongor Gábor magánemberként is a kultúra támogatói közé tartozik, bár szerinte csak apró gesztusokat tud tenni (pl. székvásárlás a színházban), de úgy látszik, hogy Veszprém Város Művészeti Társasága ezt mégis nagyra értékeli, s elismerését Mecénás-díjjal fejezte ki.

Fábián Judit

